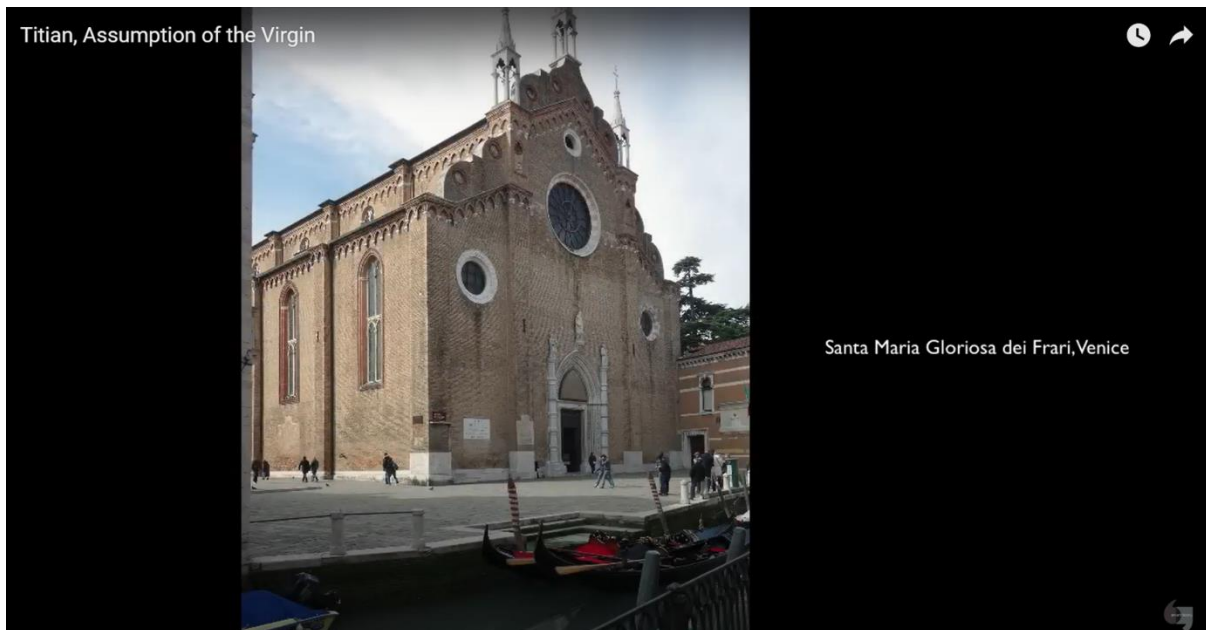


# Benátky: Santa Maria Gloriosa dei Frari.

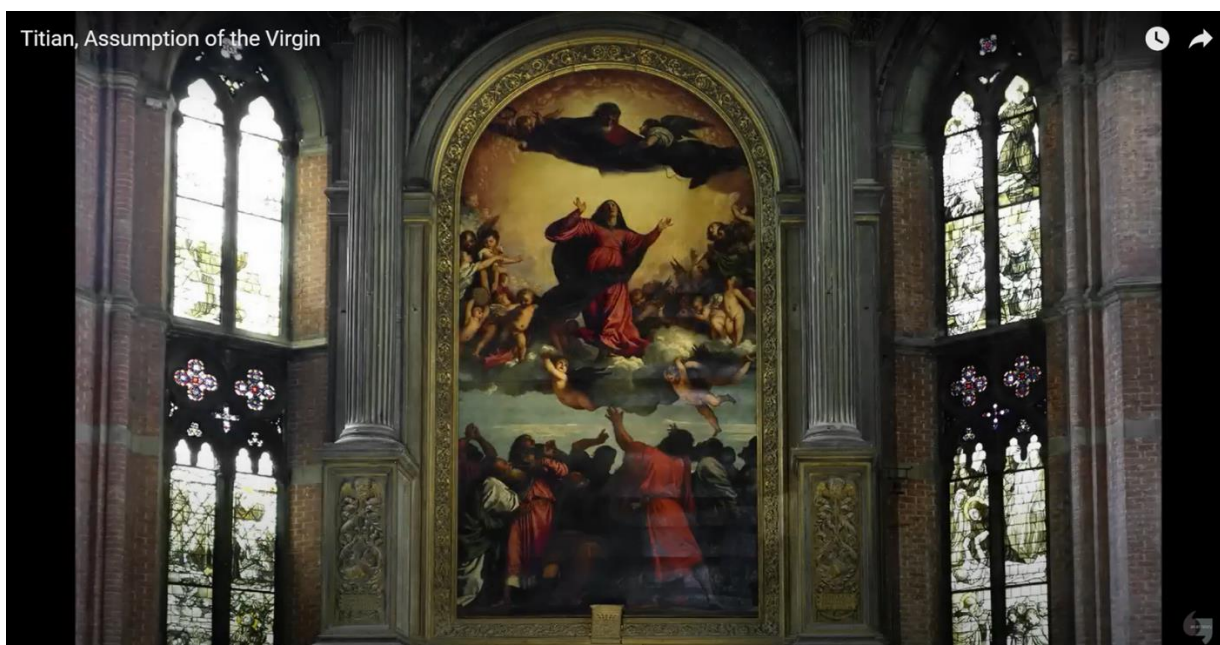
Kostel Santa Maria Gloriosa dei Frari ve čtvrti San Polo, také na pravém břehu Canal Grande, je největším chrámem v Benátkách. Je františkánský a gotický. Pochází z 15. století, ačkoli začal být stavěn asi o sto let dříve. Je z cihel s ozdobami z bílého mramoru.



Vedle baziliky svatého Marka to je asi nejkrásnější kostel města v laguně. Francouzský spisovatel Philippe Sollers říká, že srdce Benátek bije tady. Původně to měl být kostel pro kázání velkému shromáždění věřících. Dnes je plný sarkofágů a uměleckých děl.



Nad hlavním oltářem je fascinující Tizianův obraz Nanebevzetí Panny Marie. Je to největší oltářní obraz v Benátkách. Tizian Vecelli byl pravý gigant renesančního malířství. Reprezentoval drama a nádheru. Obraz lze rozčlenit vertikálně na tři části. Nahoře je Bůh Otec, uprostřed Panna Maria a dole apoštolové. Složky pohybu jsou dvě. Panna Maria stoupá k nebi. Apoštolové představují pohyb spíše horizontální. Apoštolové gestikulují až příliš vzrušeně, dokonce divoce. Jako kdyby nepatřičně. Měli by být spíše ohromeni nevídanou scénou a stát bez hnutí.





Malíř tu použil tehdy neobvyklé olejové barvy. O Tizianovi se říkalo, že má barevné i srdce. Byl to alchymista barev. Postavy jsou nadpřirozené velikosti. Motiv Nanebevzetí Panny Marie nebyl vybrán náhodou. Františkáni, žebravý řád, byli horlivými stoupenci tohoto katolického dogmatu a rozpracovávali mariologii.



Pozadí vrchní části obrazu s Pannou Marií je nazlátlé. Panna Maria byla popisována jako žena Sluncem oděná. Dolní část ukazující apoštoly, kteří scénu nanebevzetí sledují, je namodralá, aby vynikl rozdíl mezi pozemským slzavým údolím a nebesy, kde matku Ježíše Krista vítá sám Bůh Otec. Snad aby bylo evidentní, že Bůh Otec koncipoval Ježíšovu pozemskou misi, že se s ní ztotožňuje.



Asi tu ani nejde tolik o bibli, o teologii nebo o katolicismus. Nanebevzetí Panny Marie je obraz nadnáboženský, nadideologický. Hlavní je vyjádření touhy člověka po povznesení, po zdokonalení, po vykoupení, po ušlechtilosti a po odpoutání se od všedního života v našem slzavém údolí. Je to i oslava ženství jako takového. Možná tu Tizian podlehl i naivní mužské touze vidět ženu jako anděla. Ve skutečnosti je žena biologicky mnohem více spjata se zemí a jejími biologickými procesy než muž. To je velký paradox mužského vnímání žen.





Rakouský myslitel z konce 19. století Otto Weininger napsal: „Es gibt nur eine Liebe. Es ist die Liebe zu Beatrice, die Anbetung der Madonna. Je jenom jedna láska. Je to láska k Beatrice, zbožňování Madonny.“ A dále Otto Weininger tvrdil, že umělcovo dílo je jenom jeho vlastní Já, které tvůrce promítá do idealizované ženské bytosti. Možná to tak je. Ukazuje nám Tizian na hlavním oltáři kostela Frari nejdokonalejší formu lásky? Pro Sigmunda Freuda byl umělec muž, jenž v obrazech nebo sochách projevuje svoje sexuální frustrace.

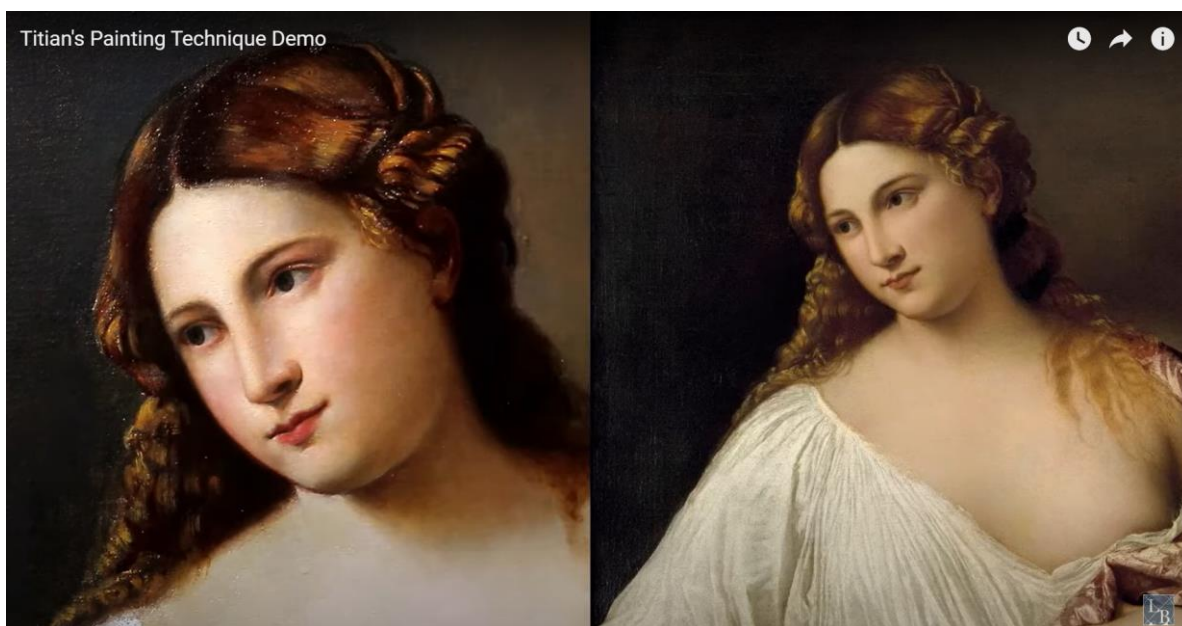


Tizian znal obojí: Madonnu i Venuši, ženu v loži i na oltáři. Maloval i dosti smyslné scény z antické mytologie: Ariadne na ostrově Naxos, bakchanálie, loveckou bohyni Dianu, Diovu mikenku Danaé. Tizianova tvorba byla neuvěřitelně variabilní, co se námětů týče. Tizian byl opakem prokletého umělce, neuznaného malíře, chudého jako kostelní myš, který se proslaví až po smrti. Opak Vincenta van Gogha nebo Paula Gauguina. Mocní tohoto světa si Tiziana cenili už za jeho života.

Titian: The Empire of Color - Trailer



Tizian maloval podle skutečných žen, které mu stály modelem. Panna Maria ve Frari nebyla výjimkou. Kdo to mohl být? Může vůbec existovat krásnější žena?



Bůh Otec zabírá celou horní část oblohy, aby vynikla jeho moc. Trochu se podobá samotnému Tizianovi. Pannu Marii k sobě nejen zve, on ji do nebe přímo vtahuje, překonávaje přitom veškeré zákony gravitace. Panna Maria je obklopena rojem bělostných andílků a podpírá ji jako načechraný polštář i kumulovitý mrak.





Zápas Panny Marie se zemskou tíží evokuje verše velkého italského barda, básníka, hudebníka a myslitele Franco Battiato (1945 až 2021), který napsal: „Cerco un centro di gravità permanente, che non mi faccia mai cambiare idea sulle cose, sulla gente, avrei bisogno di... Hledám centrum permanentní gravitace, abych nikdy nemusel měnit svůj pohled na věci a na lidi, potřeboval bych...“ Německy zní verš Franco Battiato kouzelně: „Ich suche ein ständiges Schwerkraftzentrum, das mich meine Meinung nie ändern lässt, über Sachen, über Menschen, ich bräuchte...“



Tizian jako by Battiatovo centrum permanentní gravitace na obraze Nanebevstoupení Panny Marie našel. Ve skutečnosti Franco Battiato narážel na pojem rusko-arménského filozofa a mystika Georgie Ivanoviče Gurdžijeva. Ten mluvil o rovnováze mezi třemi oblastmi lidského vědomí: motorického, emociálního a intelektuálního. Centrum permanentní tíže znamená, že naše vlastní myšlenky odpovídají stavu vnějšího světa. Nikdo cizí nás nemůže ovlivňovat. Nemůže otřásat naším vnitřním světem a vnášet do něj chaos.

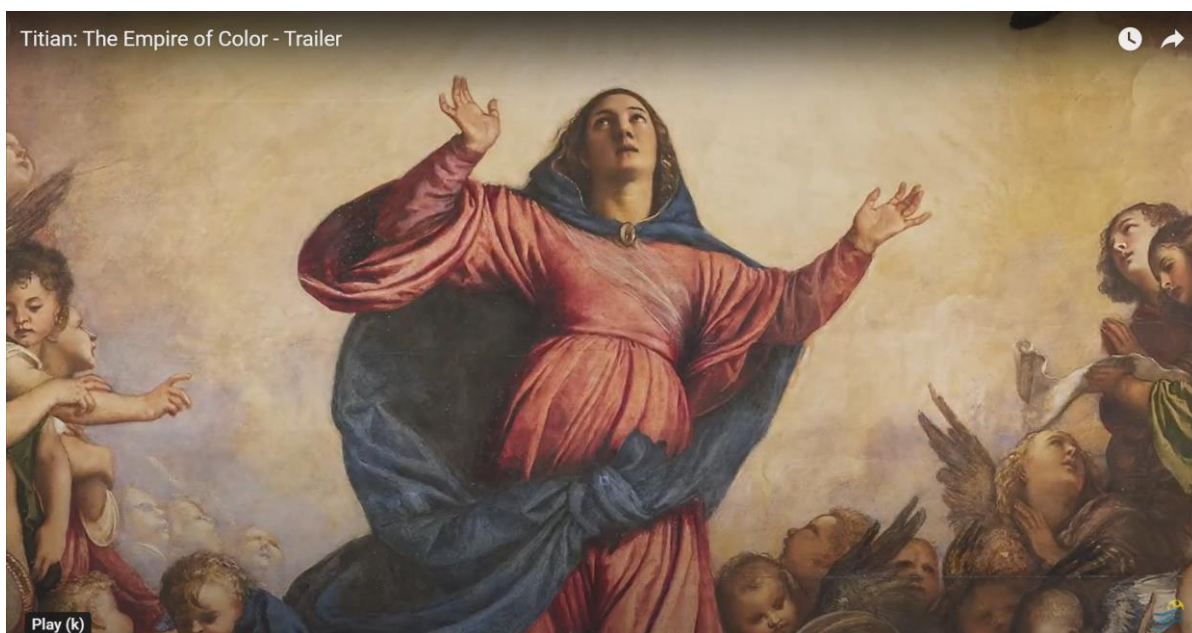




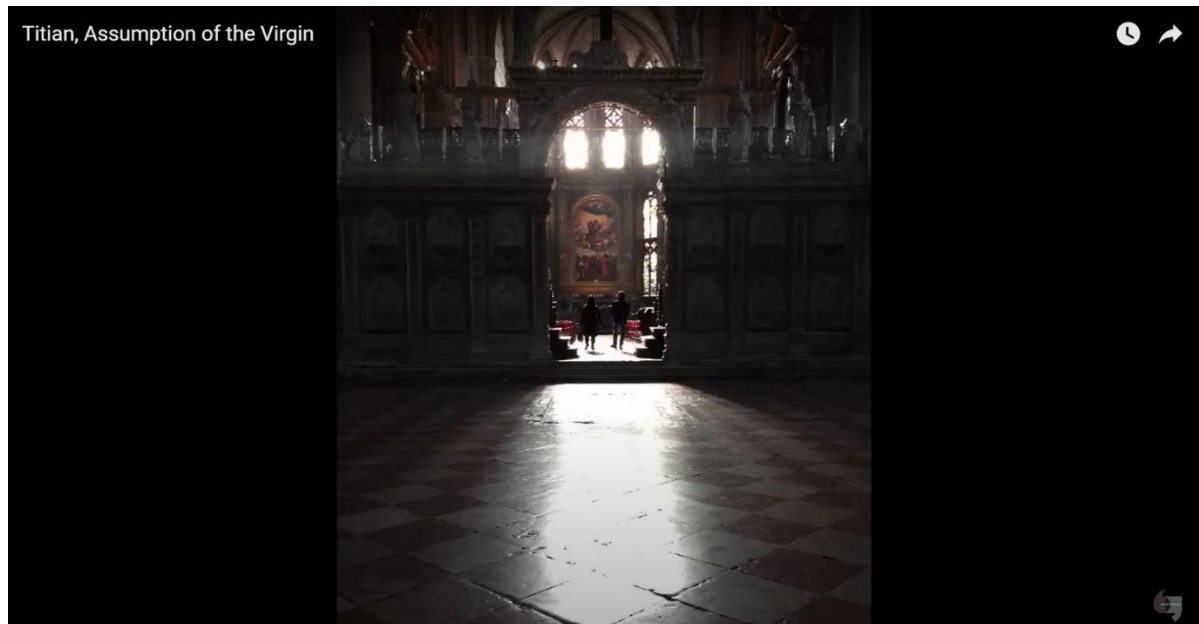
V písni La Cura Franco Battiato opakuje podobný motiv: „Supererò le correnti gravitazionali, lo spazio e la luce per non farti invecchiare... Překonám siločáry gravitace, prostor a čas, jen abych tě ochránil před stárnutím...“ Poetickými slovy v La Cura vyjadřuje Franco Battiato stejný motiv jako Tizian Vecelli barvami a konturami na oltáři baziliky Frari.



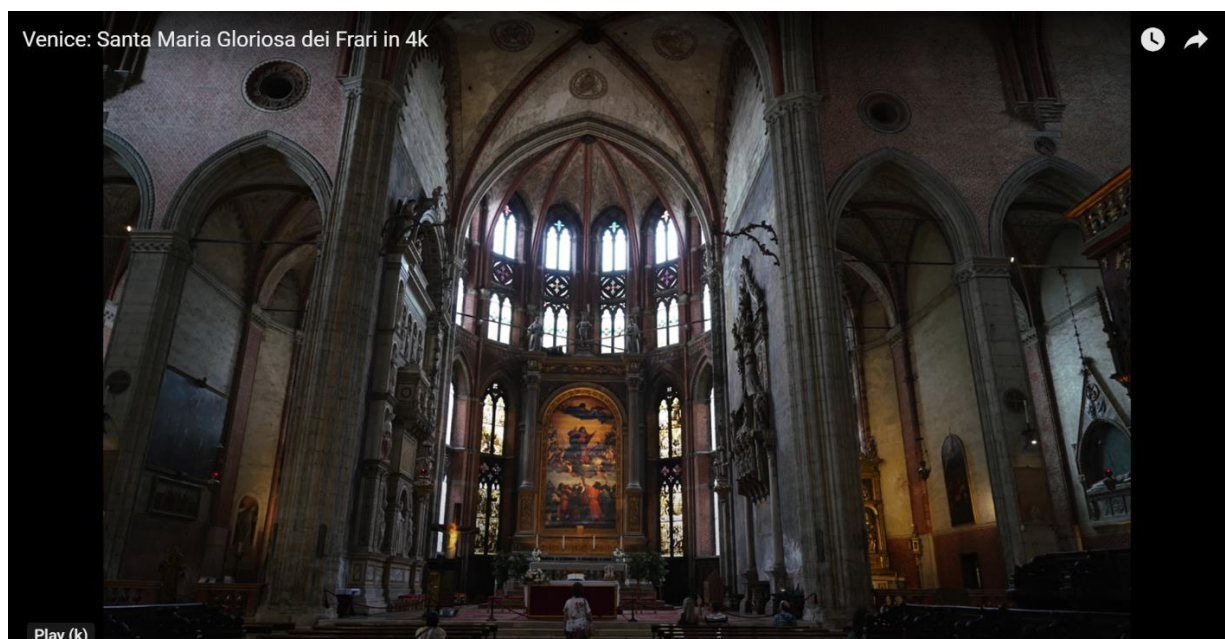
Titianova Panna Maria je v centru permanentní gravitace, ne-li ve stavu beztíže. Díky zázraku překonává siločáry gravitace. Osvobozuje se z pozemských strastí. Možná má trochu úzkostný pohled, neví, co ji tam nahoře očekává, ale vztahuje ruce, jako by chtěla nebe uchopit. S její odhodlaností kontrastuje nervní neklid apoštolů dole, kteří jsou situací zaskočeni a vyvedeni z duševní rovnováhy. Proto se nedokáží odpoutat od země.



Zvláštností baziliky Frari je umístění hlavního oltáře na západním konci kostela, což je neobvyklé. Odporuje to katolické tradici. A ví se, že zpočátku i tady byl hlavní oltář na straně východní. Později to františkáni změnili, aniž víme proč.



Snad to bylo proto, aby Tizianův obraz lépe vynikl. Tento obraz je svým způsobem impresionistický: záleží na tom, v kterou denní dobu se na něj díváme, v jakém světle ho pozorujeme. Tizian byl v kostele Santa Maria Gloriosa dei Fratri i pohřben, jak si to přál, třebaže umřel v době černého moru, kdy platila přísná hygienická pravidla. Titian se dožil 88 let, ale lidé kolem něho si mysleli, že už mu musí být více než 100 let.





Bazilika Santa Maria dei Frari se stala i pohřebním kostelem. I pro řadu dóžat. Je tu velké množství sarkofágů a náhrobků. Mnohé z nich jsou umístěny na zdech baziliky. V Benátkách nebylo prostoru nazbyt.



Tizian Vecelli (1488 až 1576) patří k nejvýznamnějším malířům italské renesance. Reprezentuje Benátky, zatímco Sandro Botticelli a Raphael Sanzio spíše Florencii. Tizian byl uznáván už za svého života. Podporovali ho papežové, italská knížata, členové domu Habsburků. Podle jedné legendy Titianovi zvedl štětec císař svaté říše římské Karel V. Titianova tvorba je velmi rozmanitá. Portréty, krajiny, mytologické i náboženské náměty. Dochovalo se kolem 300 Tizianových obrazů vystavovaných v uměleckých galeriích a muzeích po celém světě.

## 4 grands artistes de la Renaissance italienne

### Donatello (1386-1466)

Ce sculpteur né à Florence est l'un des premiers artistes de la Renaissance. Dans sa jeunesse, il étudie la sculpture auprès de grands artistes florentins. En 1428, il ouvre son atelier. Le prince Cosme de Médicis devient son **mécène**. Donatello travaille dans plusieurs grandes villes d'Italie, comme Pise, Sienne, Venise, Padoue... Il sculpte jusqu'à la fin de sa vie et devient très célèbre.

**Œuvres principales** : *David, Saint Jean-Baptiste.*



### Sandro Botticelli (1445-1510)

Né à Florence, Sandro Botticelli est le fils d'un **tanneur**. Il se forme auprès de grands peintres et ouvre à 25 ans son propre atelier. Grâce à son talent, il devient le protégé des Médicis, la riche famille qui gouverne Florence. Botticelli crée de grandes peintures qui célèbrent la beauté et l'harmonie. Il s'inspire de la Bible et des légendes de l'**Antiquité**.

**Œuvres principales** : *Le Printemps, La Naissance de Vénus.*



### Raphaël (1483-1520)

Né à Urbino, dans le centre de l'Italie, Raphaël est à la fois peintre et architecte. Dès l'âge de 17 ans, il reçoit ses premières commandes pour des tableaux. Il s'installe à Florence en 1504 et devient le rival de Michel-Ange. Il réalise des peintures religieuses pour de riches Florentins. En 1508, le pape Jules II (2) le fait venir à Rome pour décorer le palais du Vatican. Il y peint des **fresques** superbes.

**Œuvres principales** : *L'École d'Athènes, La Vierge à la chaise.*



### Titien (1488-1576)

Tiziano Vecellio est né dans les Alpes, au nord de Venise. Il devient l'élève de Giorgione, un célèbre peintre vénitien. Il apprend à illuminer ses tableaux et à utiliser des couleurs somptueuses. En 1518, il ouvre son atelier et réalise plusieurs grands tableaux pour les églises de Venise. Titien se spécialise dans les portraits : plusieurs rois d'Europe lui commandent le leur.

**Œuvres principales** : *La Vénus d'Urbino, La Femme au miroir.*

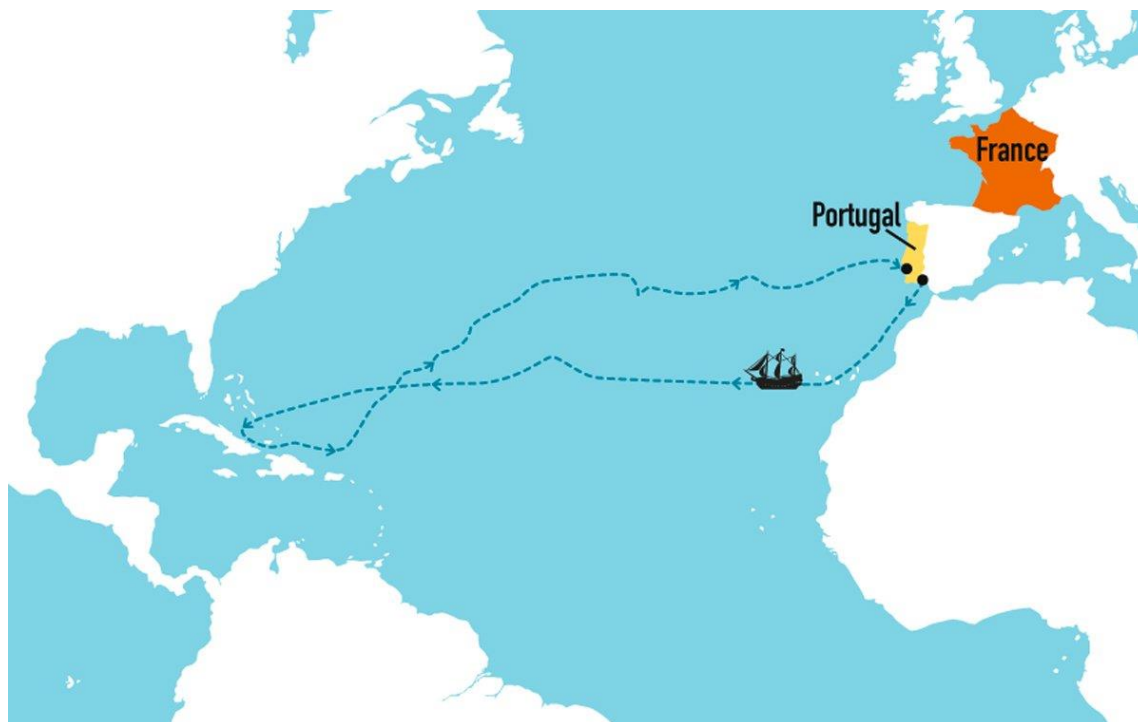


Jako mladý maloval Titian hodně výjevy z řecké mytologie, kde se objevovala Ariadne na ostrově Naxos, bůh Dionýsos a jeho družina. Katolická tematika rozhodně nepařila k jeho jedinému zájmu.



Když Kryštof Kolumbus objevil Západní Indie, byly Tizianovi 4 roky. Leonardo da Vinci byl stár 40 let. Mezi renesančními umělci a tvůrci Itálie odpovídal definici génia nejvíce Leonardo da Vinci. Je škoda, že Benátky jeho schopností využily tak málo. Podle velkého rakouského myslitele Otto Weininger (1880 až 1903) je univerzalita základním poznávacím znakem génia. Nemůže existovat speciální génius, génius hudby, génius malířství. Génius je člověk, který ví všechno, aniž se tomu učil. Ani vědec-specialista není génius. To je jen velký talent. Komu není shůry dáno...





Leonardo da Vinci (1452 až 1519) navštívil poprvé Benátky v roce 1499. Strávil tu jen několik měsíců, aniž se mu podařilo se prosadit. Tizianovi bylo tehdy teprve 11 let a v Benátkách nežil. Mezi významné benátské malíře 16. století se řadí i Paolo Veronese (1528 až 1588), Tintoretto (1518 až 1599). Mezi Leonardem da Vinci a Tizianem byl rozdíl i v tom, že Tizian se soustředil výhradně na malířství. Ničím jiným se nerozptyloval. Leonardo da Vinci snad měl i kontakty s Arsenale di Venezia.

LÉONARD  
DE VINCI



Jinak řečeno, Leonardo da Vinci byl génius. Titian možná jenom mimořádně velký talent.

